

obrni panj, da je izletna luknja notri obrnjena, ali pa še bolje vzemi ga iz ulnjaka in deni ga v klet. Na njegovo mesto deni prazen panj. Panj imej tako dolgo v kleti, da roparice več ne hodijo v postavljeni prazen panj. Tako se vsaj deloma odkrižáš roparic.

Poučni in zabavni del.

Romanje Slovencev na Ren.

Mnogo dobrih sestavkov se je že čitalo o romanji Slovencev na Ren, namreč v Achen, Köln in Trier. Trajalo je to romanje od 12.—19. veka in je velike pomembe v verskem in narodnem oziru za slovenski rod. V verskem oziru zaradi tega, ker jasno priča, kakor romanja v mnoge druge svete kraje, o živi veri starih Slovencev, in v narodnem oziru zato, ker dokazuje, da Slovencem vsi hudi časi niso mogli izruvatí [čuta narodne jedinosti. Skupno so se namreč odpravljali na božjo pot Slovenci s Koroške, Kranjske, Štajarske in celo iz slovenskega dela Ogerske. Imeli so skupaj svoj altar in od l. 1495 svojega duhovnika v mestu Achenu.

Prav osupnilo nas je tedaj poročilo, katera je prinesla zadnji ponedeljek „Laibacher Zeitung“ o govoru g. J. Schmidta, ki je predaval na shodu muzejskega društva „über die sogenannten windischen Wallfahrten und die Ursachen ihrer Entstehung.“ Ta sestavek pobija obojin vzvišeni pomen romanja Slovencev na Ren in natevzi v malih besedah toliko zgodovinskih neresnic in bedastoč, da nam je pri omejenem prostoru težko na vse odgovoriti.

Najprej se g. Schmidt-u čudno zdi, da so Slovenci romali na Ren in ne nikamor drugam, ko so vendar imeli druga božja pota bolj blizu. — Resnica pa je, da so hodili Slovenci na božjo pot zunaj svoje dežele ne-le na Trsat, v Loreto in Rim, ampak celo na Španjsko k sv. Jakobu v Kompostelo. Romali so pa tudi na Ren in sicer, kakor drugi narodi, zaradi tega, ker so ondotna božja pota zaslovela po imenitnih svetinjah, katere se na istih mestih deloma še danes časté in hranijo. G. Schmidt pa trdi, da so Slovenci zato romali na Ren, ker so prebivalci od Spodnjega Rena obljudili naše dežele in iz neke stare navade, ker so prebivalci naših dežel že od nekdanj hodili na Ren v svojo domovino častit malike in urejat družinske razmere z ondi ostalimi rojaki. Ko bi te trditve imele vsaj senco zgodovinske podlage, bi se toliko ne čudili njih drznosti. Ali njihova podlaga je več kakor navadna fantazija, ker je pomešana z neresničnimi reki in legendami. Čujte! G. Schmidt razklada, da so bili nemški Treveri z Rena, katere je Primus Antonius l. 69 pr. Kr. premagal pri Kremoni, potem naseljeni v sedanjih slovenskih deželah in da imajo zato Dolenjci še zdaj navadni rek: „Kdaj bo Krementezar udaril čez mejo?“ in pripovedujejo, da se je sv. Feliks bojeval s Krementezarji. Od teh nemških Treverov bi bili tudi dobili imena kraji: Trebnje, Trebelno itd. — Toda pri

vseh teh krajevnih imenih se z roko lahko potipa slovenska korenika, namreč treb ali trebiti, in niti najmanjšega dokaza nimamo, da bi se bili v teh krajih kompaktno naselili Nemci. O Krementezarjih pa Dolenjci gotovo še manj vedó, kakor o Plementezarjih.

Enako samo domišljija g. Schmidta zasaja Nemce s Spodnjega Rena v Hudinjo pri Celji, češ, na nemško malikovališče kaže navada, da ondi še sedaj spomladi okrog vozijo „babo“, in da to naseljenje razodeva že nemško ime „Kotting“ (Hudinja). Toda niti „baba“, niti Kotting nista iz nemščine. Baba bi bila vzeta, ako jo še okrog vozijo, iz slovenskega bajeslovja, Kotting je pa popačeno iz Hudinja in sicer je nastalo po ljudskem izgovoru iz lokala „v Hodinj“ (Chotin, Kotting). Komu ni znano, da Nemci v naših lastnih imenih, naj pišejo ali govore, vedno zamenjavajo „h“ in „k“. Tako se je zgodilo tudi v tej besedi. Tedaj se pri nemški njeni obliki ne more glede pomena zaslediti nasprotstvo s slovensko obliko, kakor meni gosp. Schmidt, ali celo najti „der Begriff einer Gottesstelle“ in smešno je, ako kdo trdi, če tudi „mit einem kleinem Vorbehalt,“ da so kraju dali ime poganski Nemci, in da so šele pokristjanjeni Slovenci iz kraja, kjer se je služilo bogu („Gott“) gudja (tedaj iz Kottinga) napravili nasprotno, to je „Bösendorf“ ali Hudinjo.

V daljni razpravi pa g. Schmidt celo „Vorbehalt“ vrže v vodo in z vso gotovostjo (mit voller Bestimmtheit) trdi, da so bila na Šmarjetni Gori pri Kranju, v Cerngrobu in v Stari Loki nemško-poganska svetišča, in da so te kraje obljudili Nemci od Spodnjega Rena malo pred Kristusovim rojstvom. V dokaz mu služi to-le: na Šmarjetni Gori in v Stari Loki se je častila sv. Marjeta (s konjem), v cerngrobski cerkvi je vzdana ne-le pasja glava, ampak tudi tri glave poganskih bogov in pri ondotnem zvoniku se kaže, da je bil nekdanj rimski stražni stolp. — No, sv. Marjete cerkev pri Kranju je bila res sezidana v zelo davnih časih, kakor tudi cerkev sv. Jurija v Stari Loki. Zato imamo pač zgodovinske dokaze. Lahko se tudi trdi, da so cerkve sv. Marjete, sv. Jurija in sv. Vida med najstarejšimi cerkvami v slovenskih deželah in umevno je, zakaj so se gradile po premaganem poganstvu prve cerkve ravno tem svetnikom na čast. Toda budalost je, govoriti zaradi tega na vseh takih krajih „von einer ursprünglich deutschen Ansiedlung“, kakor to dela g. Schmidt. Glave malikov v Cerngrobu vender niso nemške in zvonik tudi nikakor ne more biti iz rimskih časov, ker je bilo pred kratkim zgodovinsko dokazano, da se je iz temelja na novo sezidal šele leta 1522. Nobenega dokaza nimamo, da bi bili okrog Cerngroba kdaj naseljeni Nemci od Spodnjega Rena. Pač nam pa pove zgodovina, da so ondi naselili med čisto same Slovence frizinški škofje svoje nemške rojake iz sosednje bavarske dežele, in da se je okrog l. 1291 ta okraj imenoval „bavarski“. Toda ta priselitev Nemcev se je zgodila šele po 973. letu, kajti listina iz tega leta nam navaja v loški okolici samo čisto slovenska krajevna

imena, kakor: Žabnica, Suha, Loka, Selca, Sovra, Lubnik itd. in niti jednega nemškega imena ne zasledimo. Neresnično je tudi, da se v Otonovi listini poleg imena Lonca (ondi stoji Lonca) dobi tudi ime Lack, ki se je v starih listinah pisalo Lagkh. V omenjeni listini o besedi „Lack“ še ni sluha, marveč se čita še staroslovenski nosnik (Lonka). Spako „Lagkh“ so pa začeli pisati Nemci šele v začetku 16. stoletja. Pač pa stoji v omenjeni listini „Zoura“ (Sovra), in ne „Sora“. Vse to je bilo gosp. Schmidtu treba zavijati, da je s pomočjo svoje bujne fantazije srečno prijadral do napačnih in Slovence žaljivih sklepov, katere smo v začetku omenili, in zlasti do sklepa, da je bila kranjska dežela prvotno obljudena z Nemci od Spodnjega Rena.

„Laibacher Zeitung“ konča svoje poročilo tako: „Für die Landesgeschichte und für die Geschichte der Colonisation Krains sind diese Forschungen (Schmidt's) von grosser Bedeutung“. Mi pa sklenemo s slovenskimi Ločani: „Prav nikakega pomena ne more imeti za zgodovino kranjske Schmidt-ova „midla“.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

268.

Kongo. Neprijateljstvo domačinov. Kanibali.

Na vse zadnje je Stanley vendar pregovoril Tippo-Tipa, da je še ostal; primaknil mu je 100.000 frankov za dvajset dnij. Srečno so dospeli iz grozne šume, in dne 19. novembra so zopet ugledali veličanstveno reko. Stanley jej je dal imé Livingstone, ali geografi mu niso pritegnili, in ta velika afriška žila se dandanes povsodi naziva Kongo.

Stanley sklene, da se spusti po vodi. Ali kamo teče ta voda? Kamo ga bode prinesla? Ali je ta reka Lualaba, kakor jej tukajšni domačini velé, res Kongo, ali je Nil, ali Niger? Po vsem tem, kar je Stanley mogel izvedeti od Arabcev in črncev, slutil je da je na pravem sledu, da je to Kongo. Zapové, da se vdari na bobne. Vsi njegovi ljudje, Arabci in črneci so se zbrali.

„Prijatelji!“ nagovori jih, „vi ste veliko pretrpeli na dolgem potu skozi te neizmerne šume. Dosta potov ste Boga prosili, da bi vas pripeljal na boljši pot. Jaz sam sem iskal takega pota, ki me pelje k morju. In gledite, našel sem ga, vaša molitev je uslišana. Pogledite to veliko reko! Od početka sveta teče v miru in hladu. Še nikdar nobeden mojih bratov ni se vozil po njej. Po njej se pride k morju, po katerem se vozijo velike ladije, in na njegovih obalah stanujejo vaši in moji prijatelji. Nam je namenjena ta čast, da odkrijemo tok te reke, in se peljemo prvi po tej veličanstveni vodi. Kaj ne, da me hočete spremiti?“

Odkimavanje in odločno ugovarjanje je pričalo Stanleyu, da se nobeden ne navdušuje za njegovo odkritje.

„Kako! Vi me hočete zapustiti, vi katere sem vodil skozi toliko nevarnosti, in katere sem vselej rešil! Vi, kateri ste me spremljali po velikih jezerih, kakor deca svojega očeta, vi me hočete sedaj ostaviti samega z belim mojim bratom? Kaj, vi se hočete povrniti v Zanzibar in reči, ga ste me ostavili sredi nepoznatih krajih, v divjej zemlji! Ali se upate povedati, da ste me prepustili gotovej smrti! Ne ne, tega ne bode storili! Alo, junaci moji, pokažite mi one, v katerih bije levje srce! Pokažite mi one, kateri hočejo iti z menoj!“

Ta hip pade pred Stanleya črnc, kateri je bil krmilar ladije „Lady-Alice“ na jezeru Njanza, in zavpije: „Gospodar, jaz že, jaz grem z vami do smrti!“

Njegov izgled je potegnjen še 37 drugih, ostali se niso premaknili.

„Dobro“, reče Stanley, „dosta jih imam. Svojo ladjo hočem postaviti na reko, in nočem je preje zapustiti, dokler ne dovršim svojega dela.“

Arabci, pa tudi Tipo-Tip, ostrmeli so. Stopili so k Stanleyu in začeli ga nagovarjati, da pusti te smeje osnove. Govorili so mu o slapovih, kanibalih, o bojnih plemenih, in prorokovali so mu, da se bode ta pustolovina izvršila z gotovo smrtjo; vsega bode konec, njega in ljudij, katere vleče seboj.

Stanley jih je poslušal, ali odvrniti se ni dal od storjenega sklepa. In ta silna energija je napravila tolik moralen vtis na črnce in Arabce same, da nobeden ni odšel. In kedar se je neustrašeni preiskovalec vkrcal s svojo četo, vkljub neprijateljstvu ondotnih domačinov, s katerimi se je moral krvavo boriti, šli so vsi za njim. Sedaj je razdelil ekspedicijo na dva oddelka: jeden oddelek se je peljal po reki v čolnih za ladijo, drugi je prodiral poleg obale. Oba oddelka pa sta bila blizu, tako da sta se mogla videti in si priti na pomoč, na večer pa so se zbrali v skupnem taboru na suhem.

Stanovniki ob obali so bili tako prestrašeni od prihoda teh tujcev po Kongu, da so v tropah bežali iz svojih sel, v katerih je vladal nepopisen strah in zmešnjava. Povsodi po selih je našla ekspedicija dosta hrane, pa tudi posameznih starcev in stark, kateri niso mogli pravočasno uteči, ali pa so bili preslabi. Vsi so mislili, da jim je vdarila zadnja ura, in dregtaje so odgovarjali na razna vprašanja. No kmalu je bilo jasno Stanleyu, da se domačini sedaj prekrivajo, da ob ugodnej priliki vdarijo na ekspedicijo in jo uničijo.

Ali to je bil samo uvod. Kmalu so se domačini ohrabрили, in začeli so napadati Stanleya na samem Kongu. Sedaj se ni moglo več iti naprej, treba se je bilo vedno biti, včasih po več potov na dan.

Dne 8. decembra je bila ekspedicija v taboru na desnej obali. Nakrat zaropočejo bobni in bojni rogovi se razlegajo po okolici. Kmalu na to se pokaže 14 velikih čolnov z oroženimi domačini in se posta-